

Wstęp

We współczesnym świecie trudno wyobrazić sobie nauczanie języków obcych bez powiązania procesu kształcenia z kontekstem zawodowym, w którym język jest jednym z możliwych narzędzi działania. Nauka języków obcych dla potrzeb zawodowych staje się coraz bardziej pożądana i powszechna na wszystkich poziomach kształcenia, o czym świadczy bogata oferta edukacyjna szkół publicznych i prywatnych. Według Gajewskiej (2005)¹, już dekadę temu w samym Krakowie ponad pięćdziesiąt prywatnych szkół językowych proponowało w swojej ofercie naukę języków obcych w konkretnych obszarach zawodowych, takich jak ekonomia, medycyna, prawo, bankowość, turystyka, informatyka, budownictwo itd. Tak bogata oferta kursów językowych jest m.in. wynikiem dynamicznie rozwijającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej na krajowym i międzynarodowym rynku pracy. Szerokie perspektywy zatrudnienia w różnych obszarach zawodowych sprawiają, że języki obce są także obowiązkowym elementem programu kształcenia w szkołach publicznych, począwszy od szkół zawodowych i technicznych² na szkołach wyższych kończąc, czego dowodzą także Autorzy tekstów prezentowanych w niniejszej monografii.

Różnorodność odbiorców kształcenia, ich specyficznych potrzeb, docelowych obszarów zatrudniania, ale także czynników warunkujących organizację samego procesu nauki wymagają głębszej refleksji nad tym, czego konkretnie i jak uczyć. W centrum zainteresowania twórców oferty dydaktycznej znajdują się więc m.in. możliwe sposoby kształcenia, programy, treści i techniki nauczania adekwatne do profilu oraz potrzeb odbiorców, sposoby weryfikacji i oceny efektów nauki itp. W tym kontekście pod uwagę należy również poddać merytoryczne i metodyczne przygotowanie nauczycieli języków obcych, którzy coraz częściej mają do czynienia z grupami o profilu zawodowym, w związku z czym sami niejednokrotnie są zainteresowani dodatkowymi formami doskonalenia zawodowego. Kształcenie językowe dla potrzeb rynku pracy nie jest więc wyłącznie sprawą samych placówek edukacyjnych, tj. szkół średnich i wyższych.

1. Gajewska E. 2005. Kształcenie nauczycieli nie tylko dla szkoły. *Neofilolog* 27. 25-30

2. Za sprawą *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dn. 7.02.2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenie w zawodach Dz.U. poz. 184.*

Te ostatnie, aby pełniej sprostać wymaganiom pozaszkolnej rzeczywistości zawodowej, muszą ściśle współpracować z różnymi partnerami, wśród których są tak sami uczący się jak i przyszli pracodawcy. Wynikiem owej współpracy są oryginalne, innowacyjne i/lub „szyte na miarę” czasów oraz potrzeb rozwiązania dydaktyczne w postaci programów, metod, narzędzi czy technik nauczania, prezentowane obszernie na kolejnych stronach niniejszej publikacji.

W odpowiedzi na wyżej przedstawioną problematykę nauczania języków obcych bez wątpienia wpisuje się realizowany przez okres szesnastu miesięcy projekt pn. *PWP – Kształcenie zawodowe na neofilologiach KUL na potrzeby rynku pracy*. Wyodrębniony projekt współpracy ponadnarodowej, współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego³, był realizowany przez Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Lider projektu) w partnerstwie z czterema ośrodkami zagranicznymi: Uniwersytetem Paryż 8 (Francja), Uniwersytetem Haute-Alsace (Francja), Państwowym Instytutem Języka Rosyjskiego im. A. S. Puszkina (Rosja) i Narodowym Uniwersytetem „Akademia Ostrogska” (Ukraina). Projekt adresowany był przede wszystkim do studentów i absolwentów Instytutu Filologii Romańskiej (IFR) oraz Instytutu Filologii Słowiańskiej (IFS) KUL, studentów KUL innych kierunków, osób spoza społeczności akademickiej KUL, pracowników naukowo-dydaktycznych z całego kraju. Jego głównym celem było wdrożenie w IFR i IFS programu rozwoju polegającego na wsparciu studentów, pracowników naukowo-dydaktycznych oraz osób spoza społeczności akademickiej w zakresie kompetencji w językach obcych do celów zawodowych i ścisłego powiązania oferty dydaktycznej z wymogami rynku pracy.

Jednym z wielu działań zrealizowanych w ramach projektu w roku akademickim 2014/2015 było wdrożenie na kierunku filologia słowiańska nowej specjalizacji pn. *Komunikacja medialna w polsko-ukraińskiej pracy dziennikarskiej*. Zorganizowano staże i kursy języków specjalistycznych (język rosyjski, francuski, hiszpański, włoski) dla studentów filologii romańskiej i filologii słowiańskiej oraz innych kierunków KUL, jak również dla osób spoza społeczności akademickiej KUL. Umożliwiono uczestnikom kursów ukierunkowanych na cele zawodowe uzyskanie certyfikatów renomowanych instytucji międzynarodowych tj. Paryskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Madryckiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Uniwersytetu w Perugii oraz Centrum Certyfikacyjnego przy Państwowym Instytucie Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina w Moskwie. Oprócz oferty dla studentów, w projekcie przewidziano również działania skierowane do kadry naukowo-dydaktycznej IFR i IFS w formie staży i wizyt studyjnych w instytucjach partnerskich. Ponadto, zostały opracowane nowe programy i treści nauczania w postaci skryptów z języków francuskiego, włoskiego, hiszpańskiego w wybranych obszarach zawodowych, skrypt i słownik z zakresu języka rosyjskiego

3. Projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka, Działanie 4.1. Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy, Poddziałanie 4.1.1. Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni.

w biznesie oraz polsko-ukraiński słownik terminów dziennikarskich⁴. Biorąc pod uwagę kształcenie językowe studentów i osób dorosłych oraz wymagania współczesnego rynku pracy zorganizowano seminarium pn. *Filolog na międzynarodowym rynku pracy* w celu nawiązania współpracy IFS KUL z pracodawcami oraz partnerami zagranicznymi, której efektem są wspólnie wypracowane programy kształcenia.

Z uwagi na doniosłość problematyki oraz dynamikę rozwoju społeczno-gospodarczego kształcenie językowe na potrzeby rynku pracy jest zagadnieniem wymagającym także stałej refleksji naukowej. W tym celu zorganizowano w ramach działań projektowych konferencję naukową pn. *Nauczanie języków obcych na potrzeby rynku pracy*, która skupiła wśród uczestników w większości przedstawicieli polskich, renomowanych ośrodków akademickich podejmujących w swych pracach naukowych problematykę kształcenia w językach obcych w kontekście potrzeb oraz wymagań współczesnego rynku pracy, zarówno polskiego jak i międzynarodowego. Rezultatem rozważań, autorskich badań, twórczych rozwiązań jest niniejszy tom monograficzny. Publikacja stanowi zbiór kilkunastu tekstów, uporządkowanych w pięć bloków tematycznych.

Pierwszy z nich został opatrzony tytułem *Polityka językowa i programy nauczania*. Autorzy tej części podejmują problematykę przestrzeni komunikacji publicznej w kontekście polskiej polityki językowej, jak również poddają analizie szereg zagadnień szczegółowych. Są nimi: cechy konstytuujące język specjalistyczny, badania nad dyskursami specjalistycznymi w obrębie konkretnych grup zawodowych, rola i miejsce specjalistycznych języków obcych w dydaktyce uniwersyteckiej, w szczególności w programach specjalizacji na kierunkach neofilologicznych (w tym kierunkach romanistycznych, sławistycznych, germanistycznych). Autorzy wskazują na potrzebę stałej współpracy w tworzeniu programów studiów lingwistycznych ze światem biznesu. W tej części monografii zweryfikowano również korelacje między oczekiwaniami konkretnej grupy studentów wobec programów studiów a ustalonym w treściach kształcenia profilem absolwenta.

Z pierwszym blokiem tematycznym ściśle koresponduje kolejny, noszący tytuł *Kształcenie językowe a potrzeby rynku pracy*. Wskazano w nim na potrzebę uwzględnienia oczekiwań pracodawców wobec absolwentów studiów neofilologicznych. Na przykładzie kilku konkretnych kierunków studiów przeanalizowano relacje pomiędzy wymogami rynku pracy, proponowanymi treściami kształcenia neofilologicznego a oczekiwaniami studentów. Podkreślono jednocześnie potrzebę zastosowania nowoczesnych technologii w dydaktyce uniwersyteckiej, których opanowanie jest pomocne, czy wręcz niezbędne w przyszłej pracy zawodowej neofilologa. Wskazano również na przydatność techniki tłumaczenia w nauczaniu języków specjalistycznych dla potrzeb zawodowych.

Rozwijający się niezwykle dynamicznie zglobalizowany i wielokulturowy rynek pracy implikuje potrzebę wprowadzania nowych rozwiązań z zakresie metod dydaktycznych.

4. Kaczmarczyk M., Nowacki A. 2015. *Polsko-ukraiński słownik terminów dziennikarskich z suplementem ukraińsko-polskim*. Lublin: Wydawnictwo KUL.

Tym zagadnieniom poświęcona została trzecia część niniejszej publikacji *Nowe tendencje w nauczaniu języków specjalistycznych*. Wskazano w niej m.in. na potrzeby rozwijania technik kreatywnego myślenia, pomagających w nabyciu kompetencji kulturowych, potrzebę wprowadzenia multikulturowych zespołów projektowych w dydaktyce uniwersyteckiej.

W proces efektywnego kształcenia w zakresie języków obcych (w tym języków specjalistycznych) wpisane jest nieodzownie zagadnienie ewaluacji, które pozwala zweryfikować posiadaną wiedzę i umiejętności językowe. Tym zagadnieniom poświęcona została kolejna część tomu *Ewaluacja*.

Istotnym komponentem dydaktyki uniwersyteckiej na potrzeby rynku pracy na poziomie uniwersyteckim jest kształcenie nauczycieli języków obcych, którzy po ukończeniu studiów dysponują wiedzą i kompetencjami w zakresie nauczania języka obcego specjalistycznego. Specyfika pracy nauczyciela języka specjalistycznego, wyzwania i potrzeby edukacyjne tej grupy zawodowej stały się obiektem refleksji naukowej w artykule umieszczonym w kolejnej, ostatniej części niniejszego tomu *Kształcenie nauczycieli*.

Zamiarem Redaktorów niniejszej pracy zbiorowej było stworzenie otwartego forum wymiany poglądów z zakresu dydaktyki języków specjalistycznych oraz umożliwienie dyskusji ponad podziałami między poszczególne filologie i specjalności naukowe. Biorąc pod uwagę różnorodność problemów poruszanych przez Autorów w odniesieniu do kształcenia w zakresie języków specjalistycznych, umiejętnie przełożenie teorii i badań empirycznych na codzienną praktykę dydaktyczną, żywimy nadzieję, że zamierzony cel został osiągnięty, a oddawana w ręce Czytelników monografia będzie zarówno źródłem inspiracji, refleksji, jak i przyjemną lekturą dla nauczycieli, studentów i twórców programów kształcenia językowego.

Redaktorzy